

"כשנותנים הד' מינים
לאחר לכרך נכון לאמר
בפירוש שהוא כמתנה
על מנת להחזיר, ובפרט
ביום הראשון (והוא
תועלת לנותן ולמקבל)"

(ספר המנהגים עמ' 66)

הנותן והמקבל

**בעניין נטילה בברכה על הד' מינים של כ"ק אדמו"ר מלך
המשיח שליט"א – גם ביום הראשון**

– תשרי תשפ"ז –

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

פתח דבר

לקראת חג הסוכות ה'תשפ"ז, הננו שמחים להוציא לאור קונטרס בענין נטילת הד' מינים של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א.

בקובץ ישנה סקירה על אופן השתלשלות הדבר, בליווי יומנים, המעניקים הצצה מיוחדת לאופן שבו התרחש מעמד נשגב זה במשך השנים.

בקובץ זה ישנו שו"ת הלכתי מאת רבנים מורי הוראה בענין הנטילה בד' מינים של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א היום. כמו"כ כללות הדברים עברו הגהה ע"י כמה רבנים. ראש וראשון שהתעסק בזה הן בצד המעשי והן בצד ההלכתי היה הרה"ח הרה"ת ר' חיים לוי יצחק ע"ה גינזבורג משפיע ישיבת תורת"ל ראשל"צ, שאף ערך מאמר הלכתי בנידון, ובמשך השנים עסקו בכך עוד רבנים ולאחרונה אף נידון שוב מחדש ע"י כו"כ רבנים.

אולם כאן – כל השקו"ט והשאלות והתשובות נערכו על ידי המערכת ועל אחריותה בלבד. ולהעיר: באגרות קודש חכ"א (עמ' ריז) כותב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בענין חיפוש מקורות על עניני דא"ח:

"ומש"כ אשר י"א שאין נוגע כ"כ למצוא מקור או מקום מחז"ל או דין שהובא בדא"ח כי זהו בעצמו המקור – אני לא כן הוא עמדי. ולא עוד, אלא כשרואים במקור הרי כמה וכמה פעמים נתוסף הבנה גם בהענין בדא"ח. – ולכאורה הוא גם חסידישער, לומר אשר ישנו מקור ואני לא מצאתיו מלומר שאני יודע ברור שאין מקור והרבי חידש זה ע"פ הוראה וכו' –. ובמוחש נראה בהגהות הצ"צ בדא"ח עד כמה נתיגע בזה". ועד"ז בעניננו.

מהדורה זו היא ראשונית, וע"כ אם יש בידך הערות או הוספות אנא שלח למערכת.

בטוחים אנו שעל ידי קובץ זה, נכריע את הכף, ותבוא בפומ"מ הגאולה האמיתית והשלימה, בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ימות המשיח,

ערב חג הסוכות ה'תשפ"ז,

124 שנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

770 – בית משיח

המערכת

להערות והארות:

מייל: livein770forever@gmail.com

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

מבוא

אחד ממנהגי ההתקשרות של חסידי חב"ד – שעליו שומרים בקפדנות רבה – הוא לברך על ארבעת המינים של הרבי, ומנהג זה הינו בעל וותק רב.

כמו כ"כ מנהגים השייכים להתקשרות בין החסיד לרבי, מנהג זה התחיל בגלוי (לכאורה) מתוך סיבה חיצונית:

בתקופת כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע בשנת תרע"ט – בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה – היו כל אנשי העיר רוסטוב והסביבה, באים לברך על האתרוג של אדמו"ר הרש"ב, מאחר וברוסיא לא הי' ניתן להשיג אתרוגים מקלבריא, אך בהשתדלותו של הרב שמואל גוראריה אל אדמו"ר הרש"ב נשלח אתרוג מהודר¹.

הסדר הי' אשר כ"ק אדמו"ר הרש"ב ישב בכל ימות החג בבוקר בסוכה וספר דא"ח בידו, והיו כולם באים לברך על האתרוג, בנוכחות אדמו"ר הרש"ב.

נוהג זה שהחל בדור החמישי המשיך בדור השישי – בשנים הראשונות לבואו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ לארצות הברית – אמנם אז, היו בודדים שזכו לברך על הד' מינים שלו.

אך בשנתיים האחרונות בחיים חיותו בעלמא-דין של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ (בשנים תש"ט – תש"י), הי' כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א עצמו מביא את הד' מינים של אדמו"ר הרי"צ לקהל כדי שכולם יוכלו לברך עליהם.

סוכות תש"א הי' החג הראשון לאחר הסתלקותו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ וראה זה פלא: חסידים המשיכו, באופן טבעי, לברך על הלולב והאתרוג של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א – בהסכמתו!

זה החל כאשר זקני החסידים פנו ובקשו מכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א להמשיך את הנוהג הקיים. ואכן כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א נענה והביא בעצמו את הד' מינים.

כך אנו קוראים בא' היומנים מתש"א (ימי בראשית עמ' 262):

"בבוקר יום שלישי, א' דחג הסוכות, הבוקר ברכו כולם – בסוכה – על הד' מינים של כ"ק אדמו"ר שליט"א. בשעת מעשה ישב כ"ק אדמו"ר שליט"א כשסידור פתוח לפניו, אמר "קרבנות" והביט על כל אחד מהמברכים".

וכן הי' אף שנה לאחר מכן – בתש"ב:

"בשעה 09:30 התחילו אנ"ש לברך על הד' מינים של הרבי שישב בזמן זה בסוכה".

1) אמנם ר' רפאל כהן מספר (שמועות וסיפורים ח"א עמ' קז, ליובאוויטש וחייליה עמ' 31), שגם אז הוא יחד עם אביו באו במיוחד מהעיירה קרמנצ'וג בכדי ליטול דוקא בד' מינים של הרבי. ואכן מיד בהגיעם בחול המועד סוכות, נכנסו תיכף לברך על ארבעת המינים של הרבי. כ"ק אדמו"ר הרש"ב רמז לאביו כי יכול הוא גם לעשות הנענועים בלולב, באופן כללי הרבי השגיח שלא יעשו נענועים בלולב ורק לאחדים אמר הרבי שינענעו.

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א יוצא מסוכתו כשבירו המושך "וככה" תרל"ז. מאחור נראה הרב מאיר הארליג מחזיק את הד' מינים. כ"א תשרי תשל"ז.

בדרך כלל בשנים הראשונות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א הי' עומד מול הדלת וכולם עוברים לפניו כבני מרון ומברכים על ד' המינים שלו, בעוד כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א עצמו לומד בספר של אדמו"ר המהר"ש (בדרך כלל המשך "וככה" תרל"ז), ומביט בכל אחד בכניסתו, ועונה 'אמן' אחר הברכה.

אז כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א נהג לבוא ל770 סביבות השעה שמונה בבוקר ונכח במקום עד כלות הקהל לברך. בדרך כלל נמשך התור עד סביבות השעה תשע וחצי.

בראשית שנות הכפ"ים הקהל גדל, והתור נמשך עד סביבות השעה עשר וחצי.

בשנים מאוחרות יותר – החל מתשרי תשכ"ב – קרא כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לר' מאיר הארליג ונתן בידיו את האחריות לניהול הענין.

[וכפי שמסופר בא' היומנים:

"בלילה השני של החג, קיבל הרב הארליג הודעה מא' התמימים שירד ל'זאל' הגדול למטה, שמזכירו האישי של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א – הרב ח.מ.א. חודקוב מבקש לראותו.

הרב הארליג, הופתע וגם 'נלחץ' מעט אך כמובן ציית ובא. הוא הבין שיש דברים בגו, אך התקשה לזהות בדמיונו את הסיבה שלשמה נקרא.

כאשר הגיע, אמר לו הרב חודקוב שיכנס כי הרבי רוצה לדבר איתו. הוא נכנס בחיל ורעדה אל הקדש.

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א באותה שעה ישב על יד השולחן כשפניו הק' אל הדלת, עם הסירטוק וללא המגבעת, ולפניו מונח ספר חסידות. כשנכנס, פנה אליו כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ואמר (ע"פ קובץ 'חג האסיף' – זכרונותיו של ר' מאיר הארליג):

"מחר, אל תבוא מאוחר, כאן מונחים האתרוג והלולב, קח אותם. תדאג שיהיו במקום שמור ותתן לקהל לברך. וכאשר אבוא [מהבית] תעשה הפסקה ואני אברך עליהם, ואחר כך ימשיכו לברך".

מאז, למעשה, כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לא יוצא לסוכה בזמן שהקהל מברך על הלולב (למעט באופן מפתיע ביום א' דחג הסוכות

ה'תשנ"ב – כפי שיפורט לקמן) והפקיד, כאמור, את האחריות בידיו של ר' מאיר הארליג.

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בעת מסירת הלולב תשמ"ח.

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מקפיד שהנטילת ד' מינים תעשה דוקא בסוכה.

מסופר (עיתון 'בית משיח' גיליון 296), אשר באחת השנים ירד גשם זלעפות בחג הסוכות, והי' חשש שהאתרוג יתקלקל. פנה ר' מאיר הארליג לרבי והציע אפשרות שהקהל לא יברך בסוכה כי-אם תחת קורת גג ב770 כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א השיב לו: "על ארבעת המינים מברכים בסוכה..."

כמו"כ ישנו (שם) סיפור נוסף הממחיש קצת עד כמה יקר בעיני כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א נטילת הד' מינים ע"י הציבור:

בבוקר יום טוב של חג הסוכות תשכ"ג (כשנה לאחר שהפקיד כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א את האחריות בידיו של הרב הארליג), הגיע כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מביתו ומסר לידיו של הרב הארליג את ארבעת המינים על מנת שימסרם לקהל.

הרב מאיר הארליג אמר לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א שברצונו לסדר מזונות ומשקה חם עבור כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בטרם יביא לקהל את ארבעת המינים.

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א השיב (בערך בזה"ל):

"כאשר מאות יהודים עומדים בתור ומחכים, אוכל להמתין עוד מעט, לך ותביא להם את הלולב, ותוכל לשוב מאוחר יותר".

מכל הנ"ל רואים עד כמה גדול וחשוב ענין נטילת ד' מינים דווקא של הרבי, ושזהו חלק מדרכי ההתקשרות – אשר חסידים עוד מאדמו"ר הרש"ב והלאה אצל אדמו"ר הרי"צ והחל באופן קבע ולכולם אצל כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א – מתעקשים לטול דוקא בד' מינים של הרבי ועד לימינו אלה ממש.

אל מול פני הקודש

נטילת לולב בנוכחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א – יום א'
דחגה"ס ה'תשנ"ב:

באופן מפתיע ומיוחד ביום א' דחגה"ס ה'תשנ"ב הגיע כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לחזות בנטילת הד' מינים של הציבור.

להלן לוקטו כמה יומנים ואפיזודות שהתרחשו אז:

"כשהשחר הולך ומפציע מתחילים לנוע לעבר 770. לאט לאט משתרך תור ארוך לקבל מספרים לתור של הברכה על ארבעת המינים של הרבי. צופים שבשעה שמונה בבוקר לערך יברך כ"ק אדמו"ר שליט"א בעצמו ואחר כך ימסור את הלולב והאתרוג לציבור.

הכל מצפים ללולב של כ"ק אדמו"ר שליט"א.

בשמונה בבוקר יוצא כ"ק אדמו"ר שליט"א מהפתח הראשי של 770 כשבידו הלולב והאתרוג ונכנס לסוכתו (זו שבחצר) לברכת הלולב. ליד הסוכה נעמד מאיר הארליג המחזיק בזכות זו, לקבל את ד' המינים מכ"ק אדמו"ר שליט"א ולהחזיק אותן עבור הציבור.

עד כאן, דברים שבעיקרם חוזרים על עצמן ביום הראשון של חג הסוכות מדי שנה בשנה.

וכעת באה ההפתעה הגדולה: אחרי כעשר דקות נפתחה דלת הסוכה וכאן הי' החידוש הראשון. בדרך כלל מונחים הלולב והאתרוג על השולחן ור' מאיר הארליג לוקח אותם.

ואילו הפעם עמד כ"ק אדמו"ר שליט"א כשאוחז אותם בידיו הק', ר' הארליג כבר התכונן לקחת אותם מידי כ"ק אדמו"ר שליט"א והנה כ"ק אדמו"ר שליט"א שואל:

"היכן המקום של הציבור?"

מיד הבינו שמשוהו עומד להתרחש והמזכיר ר' לייבל גרונר נחפז לסוכה של כ"ק אדמו"ר שליט"א וכאן הודיע כ"ק אדמו"ר שליט"א את החידוש הגדול והמפתיע והמיוחד במינו:

"וואו בענטשט דער עולם? איך וויל זען דעם עולם בענטשן דעם ערשטן טאג".

[- "איפה מברך הציבור? אני רוצה לראות כיצד הציבור מברכים ביום הראשון"].

הרב גרונר פנה להראות את המקום בו הציבור מברך וכ"ק אדמו"ר שליט"א צעד לשם כשבידו הלולב והאתרוג. חיש מהר פונתה הדרך עד הסוכה

הקטנה המיועדת לברכה. כ"ק אדמו"ר שליט"א נכנס לתוכה, הביט על השולחן האם לידו מברכים ומשנענה בחיוב הניח שם את הד' מינים. והקהל החל לברך אל מול פניו של כ"ק אדמו"ר שליט"א.

התור הארוך נע והזמן חולף. אחרי כשעה שאל ריל"ג את כ"ק אדמו"ר שליט"א מתי תערך תפילת שחרית וכ"ק אדמו"ר שליט"א אמר במפורש כי ברצונו לעמוד עד שכולם יברכו... מכך הבינו שהתפילה וודאי לא תיהי בעשר...

באחת הפעמים ששאלו את כ"ק אדמו"ר שליט"א מתי תהי' התפילה ענה כ"ק אדמו"ר שליט"א "היינט" -] "היום"!

בעת שכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א נכח בסוכה התרחשו כמה דברים מיוחדים:

- א' ששכח לומר "שהחיינו" כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א הזכיר לו.
- א' שהרים את האתרוג הפוך כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א סימן לו להפוך לכפי שצריך להיות.

- א' לקח תחילה את האתרוג, וכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א העיר לו כי קודם יש לקחת את הלולב.

- א' האורחים, 'מתקרב' שעדיין קשה לו לקרוא אמר את הברכות לאט וכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א סייע לו כשאומר איתו מילה במילה מהסידור.

- לכמה 'מתקרבים' שאמירת הברכה היתה בשבילם מאמץ גדול, חיך כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א כאשר סיימו ובירכם ב"גוט יום טוב".

- ר' שמשון סטאק הציע שכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ישב אך הרבי ענה בשלילה ובירכו ב"גוט יום טוב".

(במשך הזמן בעת שהתור עבר מול כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א היו דקות שירד בהם גשם, אך מובן שאף אחד לא התייחס לעובדה זו יתר על המידה).

לאט לאט זוכה כל הציבור לזכות הנפלאה של ברכות על הלולב של כ"ק אדמו"ר שליט"א ואל מול פני הקודש והזמן רץ.

כאשר האחרון בירך הי' שתיים וחצי אחה"צ כלומר, כ"ק אדמו"ר שליט"א עמד בסוכה להביט בכאו"א מהמברכים כמעט שש וחצי שעות (!).

רק אחרי שהאחרון סיים לקח כ"ק אדמו"ר שליט"א את הלולב והאתרוג ויצא לחדרו. בשלוש וחצי אחה"צ ירד כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לתפילת שחרית".

יומני 'קבלת המלכות'

**יומנים מנטילת הד' מינים של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א –
ה'תשנ"ג-ד:**

יום שני ט"ו תשרי א' דחגה"ס ה'תשנ"ג:

"החל מהשעה 5:00 לפנות בוקר, החלו בחלוקת המספרים המסורתית, האחראי הרב קייזין, עמד וחילק והקהל מיהר לטבול ולתפוס את מקומו.

הכל נזכרו במעמד המרגש משנה שעברה, בו עמד הרבי על רגליו במשך כ- 6 שעות ו"כבקרת רועה עדרו" בחן כל אחד – בעת הברכה על הלולב.

ר' מאיר הארליג. תשנ"ג

בשעה 6:30 לערך כבר היה כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בסוכתו, טעם מזונות וכו', ומאוחר יותר אחרי השעה 7:00 (כשכבר ניתן הי' לברך) בירך על הד' מינים. הריל"ג מסר את הלולב לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א וכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א נטלו בידו השמאלית והעבירה לידו הימנית. את האתרוג אחז בידו השמאלית, אגדם יחד ובירך עליהם.

לאחמ"כ מסר הריב"ק ששמע בבירור את הברכות שאמר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א (מתוך הסידור) וענה אחריהם 'אמן'.

בשעה 7:15 לערך הוציא הריל"ג את הלולב והאתרוג (עם פיטם – ע"י הרב מאיר שי' הארליג) אל הקהל הקדוש. עקב הוצאת הד' מינים מוקדם, לא הי' קהל רב, והקהל עבר ללא מספרים.

יום חמישי ט"ו תשרי – א' דחגה"ס ה'תשנ"ד:

"בשעה 7:10 נכנס הרב מאיר שי' הארליג לתוך הסוכה ולקח מהשולחן הד' מינים, וכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א הביט לעברו כשנכנס.

טרם צאתו הזהירו א' המזכירים שיזהר ביציאתו מהשפיץ, ואז הביט עליו שוב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א."

יום רביעי הושענא רבה תשנ"ד:

"לאחר השעה שמונה בבוקר נכנס כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לסוכתו לברך על הד' מינים, ולאחמ"כ יצא הלולב אל הקהל."

יש לציין, אשר במשך כל הימים יצאו הד' מינים לציבור.

ללא הפסק כלל

יום א' דחגה"ס ה'תשנ"ה (עיתון 'בית משיח' גיליון 284) :

בחודש תשרי (הראשון שאחרי ג' תמוז), יצאו הד' מינים של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לקהל, אותם נטלו ועליהם בירכו אלפים מאנ"ש והתמימים שיחיו.

בין הנוטלים ניתן הי' לראות את 'המרא דאתרא' – הרב קלמן יהודה ע"ה מארלאוו.

יום שלישי ט"ו תשרי, א' דחגה"ס תשס"ב (עיתון 'בית משיח' גיליון 341) :

"על הבוקר, בשעה 7:00 הולכים התמימים למקווה, ולאחר מכן, בשעה 7:30 החל התור מול הסוכה המגודרת הקטנה שבפאתי סוכת האורחים הגדולה שבחצר 770, מקום בו ניתן ליטול את הלולב של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, אותו הכין הרב לוי יצחק גינזבורג, כפי מנהגו בחמש השנים האחרונות."

הרב לוי יצחק גינזבורג ניצב לבדו מעבר למדף העץ, שמשמש כשולחן. ע"פ ההוראה המיוחדת של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בקשר לכך, הוראה שמופיעה גם ב'ספר המנהגים', הוא מקפיד לומר לכל מי שעובר, שהקניית הלולב היא "מתנה על מנת להחזיר".

לפני שהקהל הגיע בתפילה ל"הלל" הגיע מלמעלה, מהסוכה, הרב לוי יצחק גינזבורג כשהוא נושא בחיקו את ארבעת המינים של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א (לאחרי שקהל חסידים ואנ"ש בירכו עליהם), ובחרדת קודש הוא ניגש למקום של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, מניח על הסטנדר (במקום המיוחד לכך), את הלולב והאתרוג, ונסוג בהליכה אחורנית.

חסידים מברכים על הד' מינים של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. תשפ"ג.

ומאז, ועד היום, נוטלים חסידים – כחלק מההתקשרות אל רבם – דוקא בד' מינים של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א.

פרק א'

בראי ההלכה

הנה בעמדנו לברר ענין זה, עלינו לברר דין עיקרי במצות ארבעת המינים שבו נאמר בתורה "ולקחתם לכם". ובדין זה ישנו חילוק בין יום א' דחגה"ס, שצריך להיות מדאורייתא דוקא – "ולקחתם לכם" – "משלכם", לבין שאר ימי החג שמספיקה נתינת רשות בלבד, ואפי' שלא מדעת בעלים כלל מותר לטול (שו"ע או"ח סתרנ"ח ס"ג):

"אין אדם יוצא ידי חובתו ביום ראשון בלולב של חבירו שהשאלו דבעינן לכם משלכם . . ואם נתנו לו במתנה מותר".

וכן פוסק אדה"ז (שו"ע (ח"ד) סתרמ"ט ס"א):

"כל ארבעת המינים שהי' א' מהן שאול בידו או גזול או גנוב בין מישראל בין מגוי אף ע"פ שכבר נתיאשו הבעלים ממנו הרי זה פסול ביום הא' של חג מן התורה שנאמר ולקחתם לכם ביום הראשון וגו' ודרשו חכמים לכם משלכם..."

ובנוגע לשאר הימים (שם ס"ב ואילך):

"ומיום ב' (דהיינו בא"י אבל בחו"ל יתבאר לקמן) ואילך שחיוב נטילת לולב אינו אלא מד"ס אדם יוצא י"ח לכתחילה בשאול..."

"ומותר ליטול לולב של חבירו שלא מדעתו ולברך עליו בשאר ימים חוץ מיום ראשון כמו שיתבאר בס' תרנ"ח דמן הסתם לא יקפיד חברו עליו שנוח לו לאדם שתעשה מצוה בממונו בדבר שאין בו חסרון כיס שהרי אין הלולב מתקלקל בכך..."

כלומר, בשאר ימי החג מותר ליטול ד' מינים של חבירו אפי' שלא מדעתו, חוץ מן היום הראשון שמדאורייתא צריך להיות "משלכם" ולכן חייבים את דעת בעל הד' מינים, ושהמקבל יקנה זאת (במתנה).

ואופן ה"מתנה" שאדם יכול לתת לחבירו הד' מינים שלו בכדי לצאת בהם ידי חובה (ביום הראשון), יכול להיות באופן של "מתנה על מנת להחזיר" (שו"ע או"ח סתרנ"ח ס"ד):

"נתנו לו על מנת להחזירו הרי זה יוצא בו ידי חובתו ומחזירו שמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה..."

וכפי שמפורט במקום אחר (שו"ע חו"מ סתרמ"א ס"ו):

"הנותן מתנה ע"מ להחזיר, בין מיד בין לזמן קצוב או כל ימי חיי הנותן או כל ימי חיי המקבל, היא מתנה לזמן הקצוב, בין בקרקע בין במטלטלין . . והוא שמחזירה לנותן לזמן הקצוב, אבל אם אינו מחזירה, נתבטלה המתנה.

הגהה: לא קצב לו זמן להחזיר, יכול המקבל להחזיר לו כשירצה. ואם הוא דבר הצריך לנותן, כגון שהוא אתרוג בימי החג, ואמר: על מנת שתחזירנו לי, בודאי נותנו שיחזירנו לו בעוד שצריך לו וצריך להחזיר לו מיד. ואם אמר: על מנת שתחזירהו, ולא אמר: לי, יכול להחזיר כשירצה (תשובת רשב"א סימן אלף)...".

כלומר, צ"ל בפירוש "מתנה על מנת להחזיר", והיא מתנה – בתנאי שאכן מחזיר.

"יש השואלים"

ואכן כל השנים – כמפורט בהרבה מהיומנים – כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א נוהג לומר בעת מסירת הד' מינים לציבור "מתנה על מנת להחזיר" – כפי שפורט לעיל בארוכה.

והנה רואים בבירור אשר מנהג החסידים ליטול דוקא בד' מינים של הרבי זהו מנהג התקשרות ותיק הנמשך – "ללא הפסק כלל" – עד עצם היום הזה.

עם זאת, לאחר שהחלה תקופה בה נדרשים לגילוי כח ה'בלי גבול', שבו בדור שלנו מתבטא ה"חידוש דדורנו" שלא היה בדורות שלפני זה בענין ש'אין ההסתלקות' – הרי "יש השואלים" – אשר מאחר וע"פ הלכה ביום הראשון צריך להיות "ולקחתם לכם" – דבר הדורש קנין, במילא צריך כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א להקנות הד' מינים לכאו"א באופן של "מתנה ע"מ להחזיר".

אמנם – טוענים, כיום דבר כזה לא יכול להיות.

להלן לקט ממספר שאלות שנשאלו בכמה מקומות – כיצד ניתן כיום לברך על הד' מינים של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, והתשובות שנתנו הרבנים במרוצת השנים:

התשובות יבואו כאן מן הקל אל הכבד, היינו לכל לראש תשובה הלכתית כללית, ולאחר מכן בהתייחסות למצבנו הנוכחי שמתגלה "החידוש דדורנו" (כמבואר ב'דבר מלכות' ש"פ בא ה'תשנ"ב):

(א) האם היום במצב המיוחד שלאחרי ג' תמוז, יכול כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לקנות ולהקנות.

כלומר: מאחר וכאן מדובר על ענין שצריך להיות כנדרש על פי הלכה, צריך לעיין כיצד הדברים מתגלים בהלכה הפסוקה שהרי "לא בשמים היא".

(ב) גם לאחר שיתברר שע"פ הלכה אכן כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א יכול לקנות ולהקנות, צריך לברר מנלן שכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א רוצה ומסכים שאנו ניקח את הד' מינים שלו, ובפרט שלא ראינו שהוא ניגש ואומר שנותן ב"מתנה על מנת להחזיר", ואם כן מנלן שהוא מסכים ורוצה לקנות זאת ולהקנות לכאחד ואחד?

פרק ב'

ביאורים על הנ"ל

להלן לוקטו מספר תשובות וענינים שנאמרו בנושא זה מאת רבנים ומורי הוראה החל מהרה"ח חיים לוי יצחק ע"ה גינזבורג (שכתב בזמנו עם ה'מרא דאתרא' – הרה"ח יהודה קלמן ע"ה מארלאו²), והדברים עברו הגהה נוספת ע"י משפיעים, רבנים ומורי הוראה.

בכדי לדון היטב בשתי השאלות המרכזיות דלעיל יש קודם לדון בכמה דיונים כלליים הנוגעים לכללות הענין:

"במתים חפשי"

[א] מה ההגדרה כיום (ע"פ תורה) של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א?

בכדי לבאר זאת יש להקדים:

הדיון בקניית והקניית ד' מינים הוא רק על אדם המחוייב בדבר, ובמילא חייב לקנות ד' מינים ויכול להקנות ע"פ הלכה³.

ודרשו חז"ל (נדה סא, ב, וראה רמב"ם הל' כלאים פ"י הכ"ה):

"דא"ר יוחנן מאי דכתיב במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות", ובמילא אינו בר קנייה או הקנייה.

אמנם כ"ז הוא בסתם בני אדם, אבל בנוגע לצדיקים (בכלל), אין כלל ענין של 'חופשי מן המצוות'⁴:

בספר 'ישראל סבא' – קלויזנבורג, לרבי יקותיאל יהודה הלברשטאם, עמ' יט) מובא:

(2) בדברי הספר בעיתון 'בית משיח' (גיליון 284) כתב הרב חלוי"צ גינזבורג בקשר לכך:

"בחדש תשרי שאחרי ג' תמוז, כאשר הייתי מעורב באירגון הד' מינים עבור הרבי שליט"א, אותם נטלו ועליהם בירכו אלפים מאנ"ש והתמימים שיחיו, נכנסנו בקשר לזה כמה פעמים אל הרב מארלאו ז"ל, ודיברנו עמו כיצד לסדר את הדבר שלא תהיה בזה שום שאלה הלכתית. הרב ז"ל דן עמנו הרבה בעניין זה והורה מה וכיצד כדאי לעשות.

למרות שביקשנו והסברנו עד כמה חשוב הדבר שיידעו שיש לזה הסבר הלכתי, הדגיש הרב שלא נעשה זאת כלל בשמו. ואכן עד עתה לא פורסם בשום מקום, לא בכתב ולא בעל פה שהדבר נעשה בתיאום עמו. אבל... כאשר עמדו רבים לברך על הד' מינים, היה אפשר לראות בין המברכים הראשונים את הרב ז"ל, וכדרכו, בלי "בליטות". כמו"כ להשגת מאמרו המקורי ראה "ברכה על ד' מינים של הרבי מלך המשיח" נדפס בקובץ 'אהלי תורה' גיליון קיז ע' 26-8.

(3) וקטנים שאינם מחוייבים. אכן אינם יכולים להקנות (חזרה) כפי שמובא בשו"ע (או"ח סתר"ח ס"ו): "לא יתנו ביום ראשון לקטן קודם שיצא בו מפני שהקטן קונה ואינו מקנה לאחרים מן התורה ונמצא שאם החזירו לו אינו מוחזר...".

[ולכן הילדים (והנשים) מברכים על הלולב של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א רק בהושענא רבה].

(4) ראה לקו"ש ח"ב עמ' 511 הערה 59. גליוני הש"ס (להגאון ר"י ענגיל) כתובות קג, א. וראה בארוכה שיחת ש"פ נשא וליל י"ב סיון תשמ"ז שדן בענין הבאת קרבנות תשלומים לצדיקים שקמו לתחי' לאחר חג השבועות. וראה תורת מנחם תש"י שבפנים.

"האי דרש יעקב אבינו לא מת צ"ב דא"כ ה' חייב בכל המצוות ואיך אוכל כזית מצה וכד'.

. . כן כתב החיד"א דכיון שמת אדם נעשה חופשי מן המצוות היינו דווקא בסתם בנ"א ולא בצדיקים שקרויין חיינ במיתתן, וכ"ש ביעקב שדרשו שלא מת ודאי חייב הוא במצוות ואיך מקיימן.

. . אך הא גופא צ"ב דאיך הצדיקים אינם נפסקין מהמצוות אף במיתתן שחייבים בהם, האיך יכולים לקיימן בפועל ממש כאכילה מצה וכדו' וכנ"ל, אך האם היד ה' תקצר, והמהווה כל היות יוכל לעשות שיוכלו הצדיקים לאכול גם אחר מיתתן כדי שיוכלו לקיים המצוות כאכילת מצה, אף שזה למעלה מבינתנו והשגתנו...". עכ"ל.

וכמו שאומר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בפירוש (שיחת ח"י אלול ה'תש"י (תו"מ ח"א עמ' 192) בקשר לכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע:

"שישנם כאלה שפוחדים שלאחרי ההסתלקות נעשה "במתים חופשי". אבל האמת היא שלא על כולם נאמר "במתים חפשי", כמבואר בספר חסידים שצדיקים שנקראים חיים אפילו במיתתם אינם כשאר המתים (ככל האדם) שהם חפשי מן המצוות, אלא גם לאחר ההסתלקות יש להם כל החיובים כמו שהיו מקודם".

[ובהערה 14 שם:

כדיוק הלשון "כיון שמת אדם נעשה חפשי מן התורה ומן המצוות", "אדם" דווקא, היינו סתם אדם, משא"כ צדיקים שהם בדרגא נעלית כו' (ע"ד מ"ש המהרש"א בחדא"ג ב"ב קסד, ב) - שה"ג להחיד"א ח"א מע' גדולים ערך "ראב"ן"].

ועפ"ז יש לבאר מ"ש בגמרא שלאחרי הסתלקותו של רבינו הקדוש ה' בא לביתו בכל ערב שבת לקידוש היום, ובספר חסידים מוסיף שה' "פוטר את הרבים (בני הבית) ידי חובתן בקידוש היום" (אף שמי שאינו מחוייב בקידוש היום אינו יכול להוציא י"ח את הרבים) - כיון שרבינו הקדוש אינו בכלל שאר המתים שהם חפשי מן המצוות, אלא יש עליו החיוב דקידוש היום (וכל שאר החיובים) כמקודם.

ועפ"ז מובן גם הסיפור שמובא בעמק המלך שצירפו את אברהם אבינו כעשירי למנין - כיון שאינו בכלל שאר המתים שהם חפשי מן המצוות.

וההסברה בזה - שאצל נשמות כלליות, אשר, כל ענינם במשך כל ימי חייהם ה' שמסרו עצמם לגמרי עבור תלמידיהם ומקושריהם וכלל ישראל, אין שום סיבה צדדית שתוכל להפרידם מענינם העיקרי, כך, שגם עכשיו לא יפרדו מעל צאן מרעיתם - שנמצאים גם עכשיו בעלמא דין וחייבים בכל עניני התומ"צ - לעזור להם בכל עניניהם, כאמור, לפטור את הרבים. ולא שייך אצלם הענין ד"חפשי", אלא הם חייבים בכל הענינים כמקודם".

עכ"ל ק.

כלומר, אפי' לאחר הסתלקותו, הצדיק מחוייב במצוות כשאר בנ"א (וזה משליך להלכה למעשה).

(ולא כמו שניסו להגיד (קובץ משיח וגאולה גיליון ה'), אשר "אע"פ ש"יעקב לא מת" ו"דוד מלך ישראל חי וקיים", מ"מ לפי ההלכה אין בהם דין קנין ובפרט מתנה על

מנת להחזיר", אלא להפך, מאחר ש"לא מת" ו"חי וקיים" ואינם פטורים מהמצוות, לכן אותם קנינים השייכים במהותם לדיני המצוות ולנתינתם – להוציא אחרים במצוות – ה"ז לא מופרך אצלם).

אך בנדו"ד עדיף טפי מאחר ולא מדובר כאן בצדיק שהסתלק (ח"ו), אלא אדרבה, בצדיק כזה שלא תיהי לו הסתלקות (דבר מלכות ש"פ בא ה'תשנ"ב) ועוד יותר שיש לו "חיים נצחיים" (תהילים כא ה, מאמרי אדהאמ"צ קונטרסים עמ' שנ"א"ב) וחי נשמה בגוף גשמי בעוה"ז הגשמי (סה"מ תשי"ד ד"ה "על שלושה דברים"), וכפי שזה מוכרח להיות (גם) ע"פ הלכה (לקו"ש חל"ה ויגש הערה 6) ו"כבר עתה" (התוועדיות תשמ"ט ח"א עמ' 446), "בימינו אלה" (ש"פ האזינו ה'תש"נ).

וכפי שמודגש יותר מלשון אדמו"ר האמצעי (דרושי חתונה עמ' קלב):

"...אמנם הנה במשיח נאמר בו "והריחו ביראת ה'", ואמרו רז"ל דמורח ודאין⁵ הרי לא נעשה שינוי הזדככות כלל בגופו אלא יהי' לו גוף חומרי כשאר ערך הגופנים דכל ישראל שבאותו הזמן..."

ובמילא ברור אשר מאחר וכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א חי נשמה בגוף גשמי – ככל הדור – (וזה נצחי – עוד מזמן הגלות כנ"ל), במילא ע"פ הלכה כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מחוייב מדאורייתא בקניית ד' מינים ביום הראשון, ואף יכול להקנותם לכאו"א.

לסיכום: בצדיקים בכלל תמיד חלים עליהם חיובי דיני התורה, ובפרט בנדו"ד - כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א אשר חי נשמה בגוף גשמי (ולנצח), ולכן יכול לקנות (ולהקנות) ד' מינים, ואף מחוייב בדבר – במצוות נטילת ד' מינים כמו כל יהודי⁶.

"אנן סהדי"

[ב] מנין שכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מעוניין להקנות את ארבעת המינים שלו לחסידים ובפרט שלא שמענו "מתנה ע"מ להחזיר".

[מאמר המוסגר: על שאלה זו ניסו בכמה בימות הלכתיות לתרץ ע"פ מה שכתוב בשו"ע (או"ח סתרנ"ח ס"ט):

"מה שנוהגים במקום שאין אתרוג מצוי שכל הקהל קונים אתרוג בשותפות הטעם מפני שכיון שקנאוהו לצאת בו מסתמא הוי כאילו פירשו שכל הקהל נותנים חלקם לכל מי שנוטלו לצאת בו על מנת שיחזירהו להם".

שגם בנדו"ד זהו אתרוג של כל הקהל בשותפות (כולל כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א), ובמילא יוצאים בו י"ח אפי' אם לא אומרים בפירוש "מתנה ע"מ להחזיר".

אך לא מסתבר לומר כן מאחר ו(א) ישנו בזה מחלוקת הפוסקים (ראה בטור שם) אם יוצאים בזה י"ח, ו(ב) גם לשיטות שיוצאים בזה י"ח הרי (כפי שמתבאר שם), כ"ז אינו

5) להעיר משיחת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א (דבר מלכות שיחת ש"פ מטו"מ ה'תנש"א): "שהרי בעמדנו לאחר סיום מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות, לאחר סיום כל מ"ב המסעות ב"מדבר העמים" נמצאים כבר "על ירדן ירחו" (דרגתו של משיח ד"מורח ודאין"). ההדגשות אינם במקור.

6) להעיר מלקו"ש ח"ד קרח, אשר בקיום מצוות מעשיות גם ה'מלך' שווה לשאר העם.

לכתחילה, וצריך כל אדם לקנות לעצמו ד' מינים בנפרד ודווקא כך זוהי "המצוה כתקנה":

"הגהה: . . . וכל אדם ישתדל ויהא זריז במצוה לקנות לו אתרוג ולולב לבד כדי לקיים המצוה כתקנה (הגהות מיימוני סוף הלכות לולב)".

ועוד ועיקר, אשר לא זוהי הנהגתו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א – לתת הד' מינים הפרטיים שלו, ולכא"א ב"מתנה ע"מ להחזיר".

לכל לראש חשוב להבהיר:

כל הדיון (ההלכתי) כאן, הוא רק בנוגע ליו"ט הראשון דחגה"ס (שאו ישנו חיוב מדאורייתא לקנות כנ"ל), משא"כ בשאר ימי החג אמרו חז"ל (כמובא לעיל) שחזקה "נוח לו לאדם שתעשה מצוה בממונו", ומותר לטול בברכה אפי' **שלא מדעתו כלל**.

(אמנם מנהג חב"ד הוא לומר בכל זאת "מתנה ע"מ להחזיר" אף בשאר ימי החג (ספר המנהגים עמ' 66):

"כשנותנים הד' מינים לאחר לברך נכון לאמר בפירוש שהוא במתנה על מנת להחזיר, ובפרט ביום הראשון (והוא תועלת לנותן ולמקבל)", אף שזה לא מוכרח ע"פ הלכה ולכן "נכון לאמר" ו"הוא תועלת").

ובנוגע לנטילה בברכה ביו"ט הראשון:

ישנו גדר מפורסם בהלכה של "אנן סהדי" (ראה דוגמאות רבות באנציקלופדי' תלמודית בערכו ח"ב עמ' ע'), ומשתמשים בגדר זה כמה פעמים גם בענין זה גופא של נטילת ד' מינים, כגון מי שנתן לחבירו הד' מינים סתם, ולא אמר שנותן לו ב"מתנה ע"מ להחזיר", אמרינן דמכיון שאי אפשר לצאת י"ח אלא במתנה ע"מ להחזיר, בוודאי נתן לו על מנת כן אף שלא אמר זאת בפירוש (שו"ע סתרנ"ח ס"ה):

"נתנו לו סתם הוי כאילו אמר לו על מנת שתחזירהו לי דמסתמא על דעת כן נתנו לו כיון שצריך לצאת בו שאין לו אחר ואם לא החזירו לא יצא.

(הגהה: וצריך לחזור וליתנו לבעליו במתנה כדי שיהיה של בעלים ויצאו בו (הרא"ש ורבינו ירוחם נתיב ח' ח"ד).

ומיהו אפילו לא החזירו לידו אלא לאחר ואחר ואחרון מחזירו לבעלים יצא").

וכמו"כ גבי 'אתרוג הקהל' (שם ס"ט):

"שכיון שקנאוהו לצאת בו מסתמא הוי כאילו פירשו שכל הקהל נותנים חלקם לכל מי שנטולו לצאת בו על מנת שיחזירהו להם".

(וע"ש בנו"כ השו"ע עוד כמה דוגמאות ממי שנתן לחבירו חפץ ע"מ לקדש בו אשה, אף שלא ידע שצריך לתת לו במתנה, אמרינן שכיון שאילו הי' יודע בוודאי הי' נותן לו במתנה הרי זו מקודשת ועוד).

כלומר, שאם אדם נותן לחבירו ד' מינים כדי לצאת בהם, אע"פ שלא אמר בפירוש "מתנה ע"מ להחזיר" יוצא בזה חבירו י"ח, מאחר ו"אנן סהדי" שהיותו והביא הד'

מינים לחבירו ע"מ שיצא בהם י"ח, לכן ודאי שעשה זאת באופן המועיל ע"פ הלכה – באופן של "מתנה ע"מ להחזיר".

ובמילא כן הוא (ויותר מכך) בנדו"ד, שבמשך כל השנים (בלי אף פעם יוצאת מן הכלל – כמפורט לעיל), כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א נותן ברצון שלם ובאהבה ובשמחה הד' מינים שלו לקהל ע"מ שיברכו עליהם ויצאו בהם י"ח (גם ביום הראשון), הרי יוצא ש"אנן סהדי" שרוצה ומסכים ליתן זאת לכאו"א⁷, ובאופן שמחייבת ההלכה – "מתנה ע"מ להחזיר", גם אם (בפשטות) לא שמענו את כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א אומר "מתנה ע"מ להחזיר", שהרי מאחר ונתן ונותן הד' מינים כדי שנצא בהם י"ח, הרי "אנן סהדי" שגם היום, נותן זאת באופן המועיל ע"פ הלכה – "מתנה ע"מ להחזיר".

ונראה לומר כן (גם) מאחר ואמירת "מתנה על מנת להחזיר" היא א' ממנהגי חב"ד אשר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מקיים וכמ"ש שם (ספר המנהגים עמ' 66) – "נכון לאמר בפירוש" – "ובפרט ביום הראשון", ולא רק שיהי' 'מדעת בעלים', אז ודאי שכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א גם היום⁸ אומר בפירוש "מתנה ע"מ להחזיר".

"בעלים יודעים"

אמנם כ"ז הוא מצד הדין ד"אנן סהדי", אבל נראה לומר באופן נוסף, ובהקדים⁹: בשו"ע כותב אדה"ז (חו"מ הלכות מציאה ופקדון ס"ד) שאדם שרוצה לתת דבר שלא מדעת בעה"ב למישהו אחר (אף שבטוח שכאשר יראה זאת בעה"ב יתרצה וישמח ביותר מכך), עכ"ז אסור לו לתת שלא מדעת בעה"ב, וזלה"ק:

"ואפי' אם ברור לו שכשיודע לבעליו שהוא נטלה אזי ישמחו ויגלו מפני אהבתם אותו אסור לו ליהנות בה בלא דעת הבעלים".

7) ובנוסף, הרי כמה שיותר יהודים נוטלים על הד' מינים זהו ההידור הכי גדול כמו שאומר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א (אג"ק חט"ז עמ' לח):

"...וכבר ידוע הנהגת כ"ק מו"ח אדמו"ר שנתן לכו"כ לברך בהאחרו שלו, ומסופר על אחד הרה"צ (כמדומה מפולין) שהתנהג כן בקביעות, וכששאלוהו, והרי ע"י משמוש נוגעים בהענין דהדר, ענה שאין לך הדר מזה שכו"כ מבנ"י יקיימו בו מצות נעלית זו (ולזה עיר מסוכה (לה, ב) דרך של תרומה טהורה לא יטול מפני שמפסידה. ודו"ק).

וכבר ידוע כלל חז"ל ניהא לי' לאינש דליתעבד מצוה בממונו (שאפילו מיעוט אינו באופן דלא כן שהרי בממונו אין הולכין אחר הרוב. וראה שו"ע אדה"ז סי' ד' רס"ט). ואם בכל המצות כן עאכ"כ בזו המצוה שענינה אחדות כל ישראל שזהו רמז הד' מינים, וכמבואר בכ"מ ובדרושי דא"ח בארוכה, וק"ל...".

ומאחר וכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א נוהג באופן קבוע להדר במצוה זו (באופן הנ"ל), וישנו הכלל "מעלין בקודש ואין מורידין" (ולא ראינו שכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א הפסיק הידור זה), במילא קיימא לן אשר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ממשיך במנהגו (שהוא הידור מצווה כנ"ל), לתת הד' מינים לכאו"א (ובאופן שיצאו י"ח ביום הראשון דאל"כ מאי הידור איכא?).

8) להעיר מדברי כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א שאינו מתבייש בקיום מנהגי חב"ד (ראה רשימת דברי כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בעת היחידות להרה"ת ר' גרשון דובער שיחי' יעקבסאן, א' דר"ח אדר ה'תשמ"ח (נדפס בד"מ תשמ"ח ח"ג)).

9) מתוך שיעור שנמסר ע"י רב מורה הוראה.

כלומר, אין למסור כלל דבר כלשהו ללא רשות קודם מהבעלים – אף אם תדע בוודאות שלאחמ"כ יהי' רשות מהבעלים.

ובהלכה שלאחמ"ז (ס"ה) פוסק:

"ומ"מ מותר לבן ביתו של בעל הבית ליתן פרוסה לעני או לבנו של אוהבו של בעה"ב שלא מדעתו לפי שכך נהגו בעלי בתים ומתחלה נתרצה בעה"ב בכך כשהכניס פת זו לתוך ביתו ואין זה נקרא **שלא מדעת בעלים כלל** כיון שכך נהגו ובעלים יודעים מזה המנהג . . (וכן בפרדס אם הוא רגיל בו לאכול מפירותיו מדעת הבעלים מותר) **וכן כל כיוצא בזה**".

כלומר, בדבר שרגילים ונוהגים הבעה"ב להביא לאחרים, מותר להביא גם ללא רשות מפורשת כרגע.

וכן נפסק בשו"ע (המחבר) יו"ד סרמ"ח ס"ו:

"בן שאוכל אצל אביו ועבד האוכל עם רבו נותן פרוסה לעני או לבנו של אוהבו ואינו חושש משום גזל שכך נהגו בעלי בתים". עכ"ל.

ולפי פירושו של אדה"ז סיבת ההתר היא כי בשעה שקנה בעה"ב פת זו היתה כוונתו גם ליתן ממנה לבנו או לעבדו¹⁰.

כלומר, ברגע שבעל הבית קונה פרוסת לחם זו ומכניסה לביתו, ברגע זה הוא מאשר לגמרי לתת לאוהבו או לעני (שיבוא) את פרוסת הלחם הזו!

ומדין זה יוצא, שכשיש מנהג קבוע וידועת בעלים, אפשר לקנות חפץ של הבעלים גם אם כרגע לא ביקשו רשות מהבעלים, מאחר ובדברים כגון דא עוד בעת ההכנסה לרשותם של הבעלים, הבעלים מאשרים לקנות זה, ולכן "אין זה נקרא שלא מדעת הבעלים כלל".

ובמילא ולפי"ז יש לומר גם בנדו"ד – שהחסידים רוצים לקנות את הד' מינים של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, הנה אע"פ שכרגע אינם רואים את כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א נותן להם הד' מינים, הנה מאחר "וכך נהגו בעלי בתים והבעלים יודעים מזה המנהג", במילא יודעים אנו ש"בעת שקנה ד' מינים אלו", נתרצה לתתם לחסידים וזה מדעתו!

ומאחר וזה מדעתו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לגמרי, ניתן ע"פ הלכה אף לקנות ממנו הד' מינים שלו (ולהחזירם לו לאחמ"כ – כנדרש ע"פ הלכה), אע"פ שלא

10) מקור הלכות אלו של אדה"ז הוא בתוספתא בב"ק פ"א ה"ב, ומובא כן ברשב"ם על ב"ב מג ב, ד"ה "זה שיך":

"בתוספתא בהגוזל . . בן האוכל משל אביו ועבד האוכל משל רבו קוצה ונותן פרוסה לעניים או לבנו של אוהבו ואינו חושש משום גזל שכך נהגו בעלי בתים".

וכן נפסק בשו"ע (המחבר – יו"ד סרמ"ח ס"ו) כנ"ל בפנים, שבבן ועבד מותר לתת משל בעה"ב.

ועפ"ז י"ל בדרך הדרוש והרמז עכ"פ: מאחר והחסידים הם בבחי' בן או עבד (או שניהם), וכדברי הרבני: "אלו הילדים שלי", הרי מותר להם (לקנות) אפי' שלא ברשות כלל (ועיין שם בקונט"א אות א').

ויומתק יותר ע"פ דברי הרבני ש"הרבי שיך לחסידים" – כפי שכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בעצמו ציטט דברים אלו בשיחת ב' אדר תשמ"ח, הנודעה.

שומעים בפשטות¹¹ את כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א אומר "מתנה על מנת להחזיר".

וכנ"ל, כ"ז הוא אפי' באם אין אנו יודעים אם כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א כעת אמר "מתנה על מנת להחזיר" (או שרק מסכים להקנות לנו),

אך בנדו"ד עדיף טפי אשר כיון שמנהגו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בכל השנים (כפי שפורט לעיל) הוא להביא את לולבו לציבור כדי שיברכו עליו, ובאופן של מתנה ע"מ להחזיר (וזהו מנהג חב"ד (כנ"ל) – "נכון לאמר בפירוש" – "ובפרט ביום הראשון", ולא רק שיהי' מדעת בעלים), הרי ודאי אשר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א נותן הד' מינים ואומר "בפירוש" – "מתנה על מנת להחזיר".

לסיכום: "אנן סהדי" שאכן כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א רוצה ומקנה זאת לכאו"א מאחר ומנהגו ("כך נהגו בע"ב") והידורו הקבוע להקנות הד' מינים שלו לחסידים ובאופן של "מתנה ע"מ להחזיר", ובדבר שמנהגם ודעת הבעלים לתנו, מותר לכתחילה לקנותו (אפי' ללא קבלת רשות בשעת מעשה).

ובפרט אשר מנהג כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א (וזהו מנהג חב"ד) לומר בפירוש "מתנה ע"מ להחזיר".

ובמילא, ברור הדבר ללא כל ספק, אשר יוצאים לכתחילה ידי חובה בד' מינים של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א גם האידנא.

וולהעיר, אשר המשפיע הרה"ח חלוי"צ ע"ה גינזבורג (לכאורה בהוראת הגה"ח הרב קלמן ע"ה מארלאו) ביקש להוסיף:

"שכדי להוציא מכל ספק ספיקא, נאמר בפירוש בשעת הקנין שזהו "באופן היותר מועיל ע"פ הלכה" כדי שכאו"א יוכל לצאת בזה י"ח בלי שום פקפוק ולכל הדעות, ואם יש צורך שפלוני המתעסק בזה יקנה זאת לעצמו והוא יקנה לכאו"א, אזי מתכוונים לכך בפירוש".

וכפי שסיים (בענין הנ"ל) הרב חלוי"צ ע"ה גינזבורג:

"ולכן חשוב ונוגע כ"כ להקפיד, בדבקות, ואפילו ב"עקשנות", להתפלל במנין של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ולהיות בהתוועדויות שלו וכו' וכו' מתוך בטחון מוחלט וידיעה ברורה שאכן כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מתפלל ומתוועד עמנו אז וכו' גם אם לא רואים בעיני בשר ולא שומעים באזנינו הגשמיות וזה גופא "ממשיך" ופועל שאכן גם נראה ונשמע תיכף ומיד ממש בהתגלות מלכנו משיחנו.

יחי אדונינו מורינו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד !

11) בדרך אפשר בלבד וכענין בפני עצמו ואינו נוגע לכל השקו"ט ההלכתית שבפנים: ראה מה שכתב בזה הת' שד"ב שיחי' רותם (נרפס בספר "תורת תומכי תמימים" ח"א עמ' 254).

הוספה

**"תקיעא בלבאי מסיטרא דא וחדוותא מסיטרא דא" – הרב חיים לוי
יצחק ע"ה גינזבורג בטור מיוחד:**

תשרי תשנ"ח - קטעים מתוך עיתון 'בית משיח' (גיליון 155):

ניסינו ואנו מנסים ללא הרף (וכל אחד יודע הרי את מצבו שלו לאמיתתו) "לחיות" עם אותו מסר כל הזמן, "לחיות עם הרבי" גם בריחוק מקום גשמי, "לנשום רבי" גם בהיותנו במקום אחר ובתנאים שונים, "להרגיש רבי" גם בתוך ההגבלות והאילוצים של כל מיני מצבים שונים ומשונים, להתבטל לרבי ולהתאחד עם הרבי לגמרי

- כפי שהתבטא פעם הרה"ח ר' ראובן דונין בסגנונו המיוחד: "רציתי, פשוט ככה, להיכנס מתחת לנעל של הרבי, ושכל הראובן הזה ייגמר שם לגמרי, שלא יישאר ממנו שום דבר, שישאר רק הרבי בלי כל מה שמעלים ומסתיר על זה כל הזמן"...

ולדעת שלמרות שזה קשה הרבה יותר (ומי יודע אם בכלל עושים משהו בכיוון) הרי דווקא זה מה שהרבי רוצה ודוקא בזה 'לוקחים' את הרבי, את העצם שלו, למרות שאת ה'גילויים' אין אנו מרגישים כראוי.

השתדלנו, ואנו משתדלים, לנסוע לפחות פעם בשנה ל"בית משיח" - לראות את הרבי, לשמוע את הרבי, להרגיש רבי, 'לנשום' רבי, 'לחיות' רבי, ו'לקחת' זאת שוב לאחר מכן הביתה "לאהליכם", כדי להביא את הרבי גם לשם ולהחדיר אותו בכל מקום ובכל פינה.

אך לפתע הגיע זמן שגם ב"בית חיינו" ו"בית משיח", מתחילים לספר לנו את אותם סיפורים על 'עצם' שלמעלה מכל ה'גילויים'. לפתע, גם ב"בית חיינו" לא רואים ולא שומעים, לא מבינים מה קורה ולא מרגישים מה שצריך להרגיש, ושוב זקוקים לאותם 'הסברים' על ה'עצם' שלמעלה מכל ה'גילויים'.

אותם שני קצוות הפכיים שמילאו את ליבנו בראשית שנת ה'תשמ"א, ממלאים את לב מי שזכה והיה כאן בחודש תשרי, כמו את מי שנמצא כאן גם במשך השנה בראשית שנת ה'תשנ"ח.

לפחות שלוש פעמים בכל יום, לפני ובסיום כל תפילה, פורצת השירה האדירה של "יחי אדוננו" בחיות מחודשת, כאשר הכסא, הסטענדר, השטיח, ואף שתי המנורות הדולקות מעל מקום קדשו של הרבי מלך המשיח שליט"א עומדים כולם על מכונם, וכל קהל האלפים עומד סביב ומחכה - אין דבר יותר טבעי מזה שהדלת תיפתח והרבי מלך המשיח שליט"א יכנס, כך בפשטות, יגע בפרוכת, יעלה למקומו וישתתף עמנו בתפילה - **באופן שכולנו רואים בעיני בשר ומרגישים זאת.**

זהו הדבר הכי טבעי, הכי מובן, הכי צפוי והכי בטוח שעומד לקרות בכל רגע, והעובדה שהדבר לא מתרחש - בצורה שעניינו הבשריות רואות זאת בפשטות - **היא** הפלא הכי גדול, הדבר הכי בלתי צפוי, הכי בלתי טבעי ובלתי מובן!

את הלב ואת המוח ממלאים כאב וזעקה בלתי פוסקים: מה קורה כאן?! עד מתי?!! אי אפשר ולא ייתכן להמשיך כך?!!

אך יחד עם הכאב והזעקה הפנימיים העולים ממעמקי הלב - ודווקא בגללם - עולה השירה והשמחה בקול אדיר: "אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו", אשרינו שזכינו להיות חסידים של הרבי מלך המשיח שליט"א!

ומתוך עוצמת השמחה והריקוד – יחד עם ההרגשה הנפלאה, שכמעט ואפשר למשוש אותה בידים, שהרבי נמצא כאן ממש, מתפלל איתנו, מתוועד עימנו ומניף ידו הקדושה

"הרבי נטל את הלולב והאתרוג ונתן לנו אותם כדי שנברך עליהם". (תשפ"ג).

"הלולב והאתרוג שהכנו עבורך: הרב זלמן לנדא והרב חלוי"צ גינזבורג אוגדים את הד' מינים של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. תשס"ח.

חוזרת ריקם שזהו זמן הגאולה ומזמן כבר "כלו כל הקיצין" ו"אין הדבר תלוי אלא במשיח צדקנו עצמו"?

- שתי ההרגשות ההפכיות הללו, הסותרות והנוגדות בתכלית זו את זו, באופן שאין שום דבר משותף לכאורה ביניהם - דווקא הן משלימות זו את זו ומשתלבות יחד במנגינה האחת והיחידה שהולכת וגוברת ומתעצמת יותר ויותר, הממלאה את הכל ופורצת ובוקעת מן הכל ועד שאין פינה אחת ויחידה שנשארת פנויה ממנה, עד שגם "אבן מקיר תזעק":

"יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד"!

וככל שתגדל יותר עוצמת הכאב והזעקה, כן תגדל יותר השירה והשמחה, שכן, **הרבי נמצא כאן** – גם אם עדיין לא זכינו לראות זאת! הרבי מתפלל איתנו, הרבי מתוועד איתנו, הרבי הוא זה שתקע בשופר – גם אם לא ראינו ולא הרגשנו זאת – והיה זה באופן של "ובשופר גדול ייתקע", שלא נודע מיהו התוקע, מפני שהוא למעלה מכל ידיעה, השגה והרגש, **הרבי נטל את הלולב והאתרוג שהכנו עבורו ונתן אותם לנו כדי שנברך עליהם** – גם אם לא ראינו זאת בעיני בשר, הרבי רקד עמנו בשמיני עצרת ובשמחת תורה, הרבי עודד ומעודד ללא הרף את ה"שיר חדש" – את המנגינה (שלא רק שאינה פוסקת, אלא) שאין לה הפסק ולא יכול להיות לה שום הפסק כלל וכלל:

"יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד"!

לעודדנו – עולה ובוקעת הזעקה האדירה: אז מדוע לא רואים?! מה קורה כאן?! הרי הובטח לנו על ידי מי שרק הוא יכול להבטיח, מי שאנו מאמינים במאה אחוז שאף מילה שלו אינה חוזרת ריקם שזהו זמן הגאולה ומזמן כבר "כלו כל הקיצין" ו"אין הדבר תלוי אלא במשיח צדקנו עצמו"?

המילים נגמרו מזמן. אותיות הדיבור, אותיות הכתב ואף אותיות המחשבה - איבדו מזמן את משמעותן. אין שכל ואין רגש, אין רצון ואין תענוג. אין כלום. יש רק 'עצם' עצם שלמעלה מכל ה'גילויים', 'עצם' שמתגלה בכל עצמותו ובכל עוצמתו בתוך כל ה'גילויים' האותיות וה'ציורים' ובתוך כל המציאות. 'עצם' שלא שייך בו מלכתחילה שום שינוי, ושטות מוחלטת היא לומר שיש בו אפילו השינוי דגניזה. 'עצם' שמאיר בגלוי בכל תוקפו ("כפי שאופן של "התגלות העצם" שהוא למעלה מגדר העלם וגדר גילוי") בכל טהרתו ובכל עוזו ותפארתו, בתוך המציאות הגשמית והחומרית של העולם הזה התחתון שאין תחתון למטה הימנו.

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. תשפ"ג.

ואת ה'עצם' הזה, שלמעלה מכל גדר ולמעלה אף מלהגדיר אותו בכך שהוא רק למעלה ולא למטה, שהרי הוא הכל והכל הוא והוא הממלא את כל המציאות כולה בפועל ממש - צריך להביא הביתה, "לאהליהם", ודווקא באופן של "שמחים וטובי לב", להחדיר ולמלא את כל העולם כולו - כולל גם את "המונה של רומי", את ה"חוצה שאין חוצה חוץ הימנו" ואת ה"תחתון שאין תחתון למטה הימנו" -

באמונה הטהורה שלא 'לכלכו' אותה ב'הגשמתו' של השכל האנושי והרגש האנושי, באמונה שתאיר את הכל, תגלה את הכל ותביא את הכל בפועל ממש,

עד שנראה את הכל - כולל ובמיוחד את הרבי מלך המשיח שליט"א המביא לכולנו את הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש - בעיני בשר כפשוטו, בלי שום פשט'לך!

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

**כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
מהרה יגלה אכ"ר**

יה"ר שיראה רוב נחת מבניו – התמימים בפרט,
משלוחיו, חסידיו וכלל ישראל – בכלל
ותיכף ומי"ד ממ"ש נראה בעיני בשר
בקיום נבואתו העיקרית
- בשורת הגאולה -

"לאלתר לגאולה" ו"הנה זה משיח בא"
ובעגלא דידן יתגלה לעיני כל
ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'
בגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומי"ד ממ"ש!

•

**יחי אדונינו מורינו ורבינו מלך המשיח
לעולם ועד!**

"וכבר ידועה הנהגת כ"ק מו"ח
אדמו"ר שנתן לכו"כ לברך בהאתרוג
שלו, ומסופר על אחד הרה"צ
(כמדומה מפולין) שהתנהג כן
בקביעות, וכששאלוהו, והרי ע"י
משמוש נוגעים בהענין דהדר, ענה
שאין לך הדר מזה שכו"כ מבנ"י
יקיימו בו מצות נעלית זו (ולהעיר
מסוכה (לה, ב) דרק של תרומה
טהורה לא יטול מפני שמפסידה.
ודו"ק).

וכבר ידוע כלל חז"ל ניהא לי' לאינש
דליתעבד מצוה בממונו (שאפילו
מיעוט אינו באופן דלא כן שהרי
בממון אין הולכין אחר הרוב. וראה
שו"ע אדה"ז סי' ד' רס"ט).

ואם בכל המצות כן עאכו"כ בזו
המצוה שענינה אחדות כל ישראל
שזהו רמז הד' מינים, וכמבואר בכ"מ
ובדרושי דא"ח בארוכה, וק"ל..."

(אג"ק חט"ז עמ' ל"ח)